

Vyhodnotenie cukrovárnickej kampane 2010/2011 na Slovensku

EVALUATION OF THE SUGAR BEET CAMPAIGN 2010/2011 IN SLOVAKIA

Referát prednesený na Cukrovárnicko-liehovárnickej konferencii 2011

Dušan Janiček – predseda Predstavenstva Slovenského cukrovárnickeho spolku

Vývoj kvót v Slovenskej republike

Vývoj kót na Slovensku prekonal od doby vstupu Slovenska do Európskej únie významné zmeny. Pri vstupe do EÚ obhájilo Slovensko výrobné kvóty k spokojnosti cukrovárnickej spoločnosti.

Celková kvóta pridelená Slovensku dosiahla 207 432 t. Tento objem zodpovedal historickému vývoju, kapacitným možnostiam a potrebám trhu.

K prvej zásadnej zmene vo výrobných kvótach došlo v roku 2007 keď spoločnosť Eastern Sugar Slovensko, a. s., odovzdala kvótu a zastavila výrobu 70 133 t cukru, čo tvorilo 33,81 % národnej kvóty Slovenskej republiky. Zostávajúce dve cukrovárnicke spoločnosti nakúpili v hosp. roku 2007/08 dodatočné kvóty vo výške 8 604,5 t. Celková produkčná kvóta bola stanovená na 145 903,5 t.

Nasledovali dva reštrukturalizačné kroky. V prvom kroku sa Slovensko vzdalo výroby 15 018 t cukru. V druhom kroku, po nátlaku, predovšetkým pestovateľov cukrovej repy, ktorí podľahli ilúzii o získaní finančných náhrad za zastavenie pestovania cukrovej repy, sa Slovensko vzdalo ďalších 18 566 t. V súčasnej dobe Slovensko disponuje produkčnou kvótou 112 319,5 t.

Výsledky cukrovárnickej kampane 2010/2011

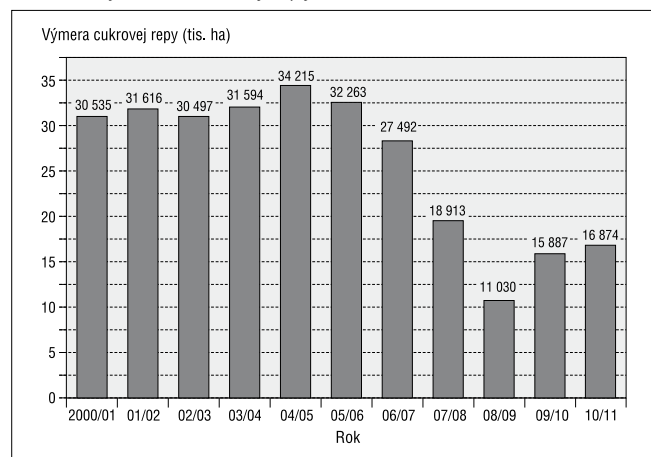
Výsledky cukrovárnickej kampane 2010/2011 boli ovplyvnené úrodou cukrovej repy, cukrnatosťou, technologickými výsledkami, investičnými akciami a pod.

V kampani vyrobil slovenský cukrovárnický priemysel celkom 141 173 t cukru z toho z cukrovej repy vyprodukovanej na Slovensku 139 812 t. Počas trvania cukrovárnickej kampane sa spracovalo 1 028 966 t cukrovej repy. Z tohto celkového množstva tvorila cukrová repa vyrobená na Slovensku 1 019 086 t. Zvyšný objem repy, cca 10 000 t, bol dovezený z Maďarska a Rakúska. Celková výmera plochy obsiatej cukrovou repou tvorila pôvodne 17 810 ha, ale pre enormné úhrny zrážok v letnom a jesennom období zostalo k zberu iba 16 874 ha. 936 ha zničila voda. Cukrovú repu pestovalo v roku 2010 spolu 187 poľnohospodárskych podnikov. Počet pestovateľov a zasiate hektáre sa stabilizovali. Priemerná výmera na jedného pestovateľa sa tak ustálila na 90,2 ha. K zásadným zmenám by už nemalo dochádzať. Malé úpravy môžu byť ešte ovplyvnené racionalizáciou repného rajónu.

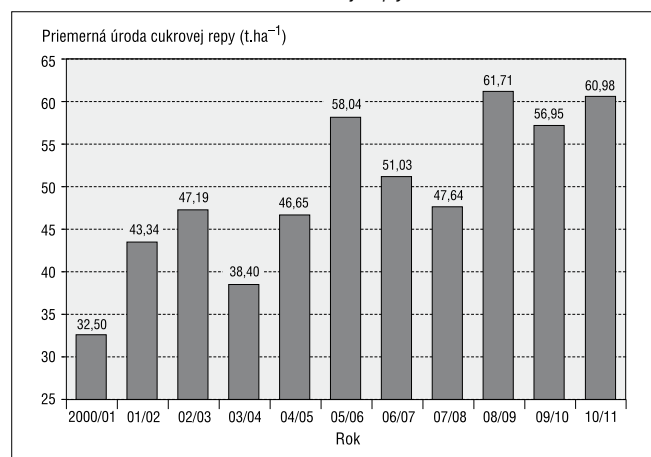
V porovnaní s výsledkami v EÚ sú priemerná úroda cukrovej repy, polarizačný cukor a ďalšie ukazovatele uspokojivé

a cukrová repa je efektívna plodina v porovnaní s konkurenčnými plodinami. Cukrová repa sa stihla zasiať v optimálnych agrotechnických termínoch. Začiatok osevov bol v tretej dekáde marca a posledné osevy sa ukončili v poslednej dekáde apríla. Repné semeno vzhádzalo veľmi dobre a priemer jedincov na 1 ha sa ustálil na 92 000. Vysoký počet jedincov, výdatné zrážky a dobrá výživa cukrovej repy predznamovali rekordné hektárové úrody. Na Slovensku sa v priemere dosiahla historicky najvyššia výroba 60,98 t cukrovej repy z jedného hektára. Dosiahnuť rekordné výsledky aj v obsahu polarizačného cukru

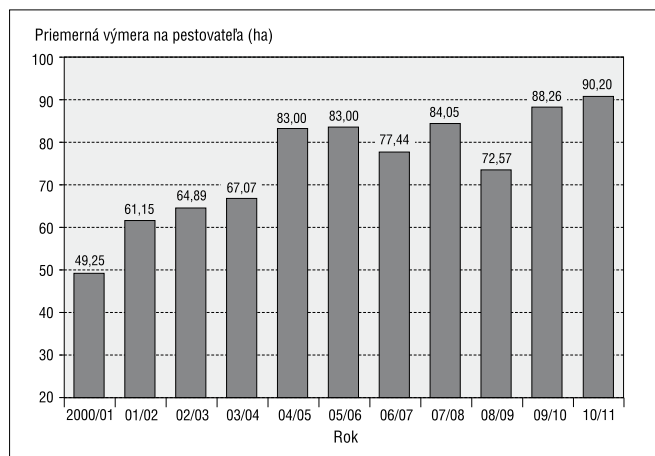
Obr. 1. Výmera cukrovej repy na Slovensku

Obr. 2. Priemerná úroda cukrovej repy

Obr. 3. Priemerná výmera na pestovateľa na Slovensku

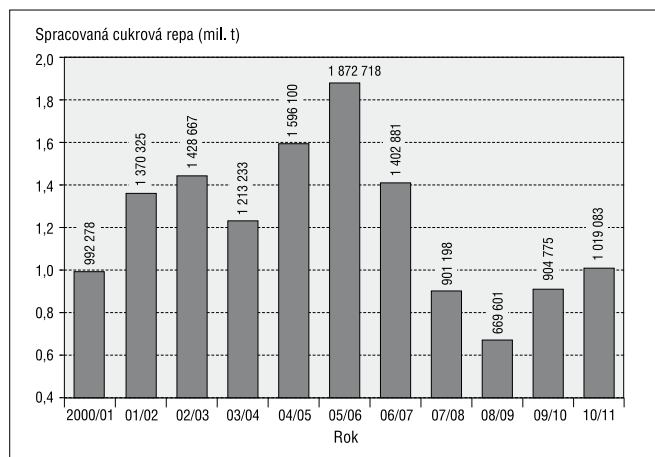

sa však nepodarilo. Ovplyvnil to najmä nedostatok slnečného svitu. Prakticky celý august a september pršalo. Zrážky dosiahli úroveň až 300 % dlhodobého normálu. Slniečko štandardne zasvietilo (8dňové babie leto) až v prvej dekáde októbra. Nízka úroveň slnečného svitu ovplyvnila cukrnatosť, ktorá proti predchádzajúcim rokom klesla pod 16 %. Kampaňový priemer za Slovensko bol 15,82 %, čo znamená pokles o viac ako 1 % oproti predchádzajúcim rokom. Na jeden hektár plochy obsiatej cukrovou repou sa dosiahla produkcia iba 8,29 tony bieleho cukru. Pre porovnanie, v predchádzajúcich rokoch sa výroba pohybovala nad 9 t.ha⁻¹, napríklad v rekordnom roku 2008/2009 bola dosiahnutá výroba bieleho cukru až 9,23 t.ha⁻¹.

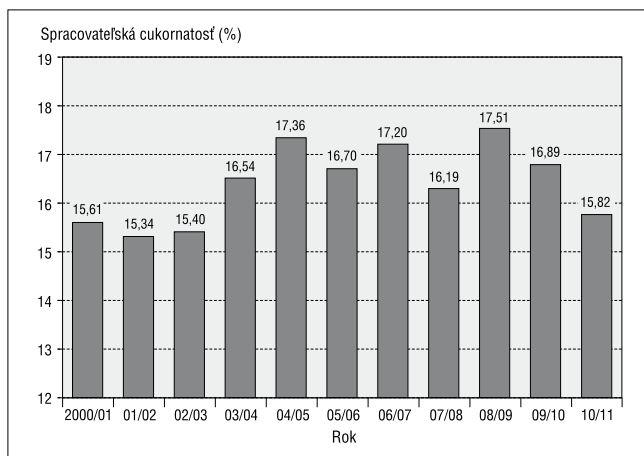
Nízka cukrnatosť bola hlavným dôvodom poklesu výťažnosti na 86 %. V predchádzajúcich rokoch sa výťažnosť pohybovala nad touto hodnotou. Technologické výsledky nevlplyvali na výťažnosť negatívne, výroba melasy sa stabilizovala na úrovni 1,7 % a straty sa pohybovali pod úrovňou 0,6 %.

Po kampani 2007/2008 sa ustálila spracovateľská kapacita približne na úrovni 9 300 t.d⁻¹ a jej nárast bude pravdepodobne iba pomalý. Jej plné využitie v kampani 2010/2011 znemožnilo nepriaznivé počasie, keď cukrovary v septembri nemali dostatok cukrovej repy a museli obmedzovať denné spracovanie. Reálne využitie kapacity bolo 9 174 t.d⁻¹ cukrovej repy. Priemerná kapacita na cukrovar je 4 587 t.d⁻¹. V cukrovarníckej činnosti pokračujú iba dve spoločnosti. Priemerná spracovateľská

Obr. 4. Spracovaná cukrová repa

Obr. 5. Priemerná spracovateľská cukrnatosť

kapacita z pohľadu EÚ je relatívne nízka, ale jej rast je limitovaný produkčnou kvótou. Ak v tejto oblasti nedôjde k zásadným zmenám je málo pravdepodobné, že kapacity budú výrazne rásť.

Bilancia cukru na slovenskom trhu

Ako už bolo spomenuté, súčasná výrobná kvóta pre Slovensko je 112 319,5 t cukru. Skutočná výroba v kampani 2010/11 dosiahla 141 173 t (tab. I.). Rozdiel, 28 853,5 t, bude realizovaný v zmysle legislatívy EÚ.

Čo dodať na záver?

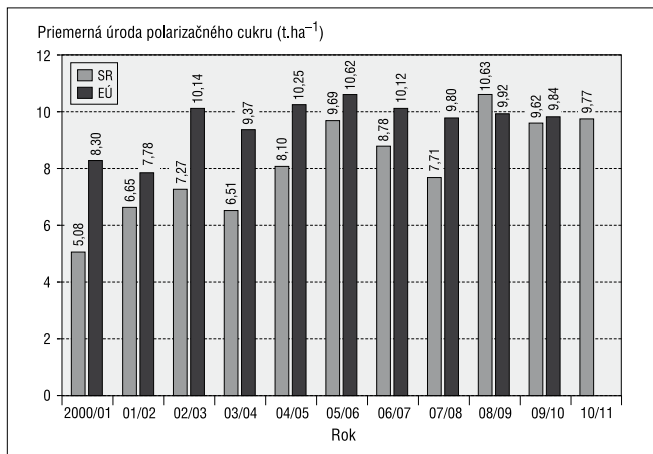
Problémy oboch krajín v oblasti cukrovarníctva po vstupe do EÚ sú podobné a je dôležité v záujme napredovania cukrovarníckej výroby byť o problémoch informovaný a poznať spôsoby a možnosti riešenia. Zdá sa, že je potrebné občas koordinovať aj postup pred orgánmi EÚ.

Tab. I. Základné údaje o cukrovarníckej kampani na Slovensku

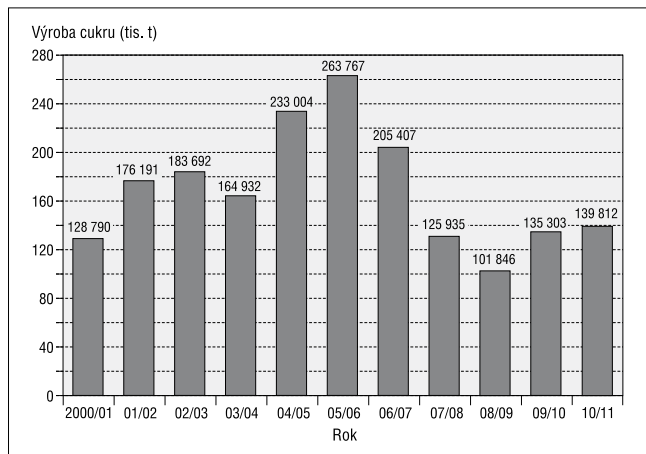
Ukazovateľ	Kampaň 2010/2011
Počet spoločností	2
Počet spracovateľských jednotiek	2
Zberová plocha cukrovej repy (ha)	16 874
Počet pestovateľov	187
Priemerná výmera na pestovateľa (ha)	90,2
Priemerná úroda buliev (t.ha ⁻¹)	60,98
Priemerná úroda polarizačného cukru (t.ha ⁻¹)	9,64
Priemerná úroda bieleho cukru (t.ha ⁻¹)	8,29
Výťažnosť cukru (%)	86,00
Spracovaná repa (t)*	1 019 083 / 1 028 996
Priemerná cukrnatosť (%)	15,82
Výroba cukru (t)	139 812 / 141 173
Výroba melasy (t)	34 851 / 35 191
Denná spracovateľská kapacita (t.d ⁻¹)	9 174

* cukrová repa vyrobená na Slovensku / spracovaná repa celkom

Obr. 6. Priemerná úroda polarizačného cukru na Slovensku a v EÚ

Obr. 7. Výroba cukru na Slovensku

Rozhodnutie o termíne a mieste konania Cukrovárnic-ko-liehovárníckej konferencie v Českom Krumlove bolo veľmi šťastné. Vívalo nás krásne mestečko plné historických pamiatok a prívětivé jaré počasie. Obsah a rozsah prednášok splnil svoje poslanie. Boli to príjemne a užitočne strávené dva dni.

3. KOVÁCS, R.; TOMKULJAKOVÁ, E.: Pestovanie cukrovej repy na Slovensku. *Listy cukrov. řepař.*, 126, 2010 (7/8), s. 219–223.
4. ROBA, R.: Slovenský cukrovárnický spolok a jeho vplyv na výrobu cukru na Slovensku po roku 1989. *Listy cukrov. řepař.*, 126, 2010 (7/8), s. 240–241.

Súhrn

Výsledky cukrovárnickej kampane 2010/2011 na Slovensku boli ovplyvnené najmä úrodou cukrovej repy, ale aj jej kvalitou a technologickými výsledkami. Cukrovú repu pestovalo spolu 187 poľnohospodárskych podnikov. Na pôvodne obsiatej ploche 17 800 ha z ktorej bolo kvôli enormným zrážkam a následným záplavám zozbieraných iba 16 874 ha. Vysoký počet jedincov, výdatné zrážky a dobrá výživa cukrovej repy predznamovali rekordné hektárové úrody. Na Slovensku sa v priemere dosiahla historicky najvyššia výroba (60,98 t.ha⁻¹) cukrovej repy z jedného hektára. Úroda polarizačného cukru vďaka vysokému úhrnu zrážok a nedostatku slnečného svitu však bola nižšia ako v predchádzajúcich rokoch. Cukornatosť oproti predchádzajúcim rokom klesla pod 16 %. Kampaňový priemer za Slovensko bol 15,82 %, čo znamená pokles o viac ako 1 % oproti predchádzajúcim rokom. Na jeden hektár plochy obsiatej cukrovou repou sa dosiahla produkcia iba 8,29 t bieleho cukru. Nízka cukornatosť bola hlavným dôvodom poklesu výťažnosti na 86 %. V cukrovárnickej činnosti pokračujú iba dve spoločnosti, ktorých spracovateľská kapacita sa v posledných rokoch ustálila na úrovni 9 300 t.d⁻¹. Jej plné využitie v kampani 2010/2011 znemožnilo nepriaznivé počasie, keď cukrovary v septembri nemali dostatok cukrovej repy a museli obmedzovať denné spracovanie. Reálne využitie kapacity bolo 9 174 t cukrovej repy za deň. Skutočná výroba cukru v kampani 2010/11 dosiahla 141 173 t. Rozdiel, t.j. 28 853,5 t, ktorý vznikol nadvýrobou voči súčasnej kvóte SR vo výške 112 319,5 t, bude realizovaný v zmysle legislatívy EÚ.

Kľúčové slová: Slovenská republika, cukrovárnický priemysel, cukrovárnický podnik, cukor, cukrová repa, reforma, cukrovárnická kampaň, kvóta, výroba cukru, výsledky kampane.

Janiček D.: Evaluation of the Sugar Beet Campaign 2010/2011 in Slovakia

Results of 2010/2011 sugar beet campaign in Slovakia were affected especially by the crop of sugar beet, but also by its quality and technological results. Sugar beet was grown by 187 agricultural enterprises in total, in originally sown area of 17,800 hectares of which only 16,874 hectares were harvested due to huge rainfalls and subsequent floods. High number of specimens, heavy rainfalls and good nutrition of sugar beet adumbrated record hectare crops. In Slovakia, in average historically the highest production of sugar beet (60.98 tons per hectare) from one hectare was achieved. However, due to high precipitation amount and shortage of sunshine polarised sugar production was smaller than in previous years. Sugar content in comparison with the previous year dropped below 16 %. Campaign average for Slovakia was 15.82 % which means a drop by more than 1 % against the previous years. Per one hectare of the sugar beet sown area the production of only 8.29 tons of white sugar was achieved. Low sugar content was the main reason for decrease in yield to 86 %. Only two companies whose processing capacity has been stabilized at the level of 9,300 tons in recent years are carrying on the sugar-industry business. Its full utilisation in 2010/2011 campaign was precluded by unfavourable weather conditions when sugar factories did not have in September enough of sugar beet and had to limit daily processing. Real capacity utilisation was 9,174 tons of sugar beet per day. Real sugar production in 2010/11 campaign reached the amount of 141,173 tons. The difference, i. e. 28,853.5 tons, which came from the surplus production against current Slovak quota at the amount of 112,319.5 tons, will be treated in accordance with EU legislation.

Key words: Slovak republic, sugar industry, sugar factory, sugar beet, reform, sugar campaign, quota, sugar production, campaign results.

Literatúra

1. JANIČEK, D.: Výsledky cukrovárnickej kampane 2009/10 na Slovensku. *Listy cukrov. řepař.*, 126, 2010 (4), s. 128–130.
2. Kardoš, I.: Výsledky cukrovárnickej kampane 2008/09 na Slovensku. *Listy cukrov. řepař.*, 125, 2009 (3), s. 82–84.

Kontaktná adresa – Contact address:

Ing. Dušan Janiček, Slovenský cukrovárnický spolok, Záhradnícka 21, 811 07 Bratislava, Slovenská republika, e-mail: dusan.janicek@agrana.com